

A műszaki értelmiség jelene és jövője

Hazánk gazdasági fejlődésének jelenlegi és jövőbeni szakaszában értelemszerűen komoly szerepe van a műszaki értelmiségnek. Éppen ezért nem mindegy, hogyan élnek a műszaki szakemberek, mik a problémáik, milyen feladatok állnak előttük. Minderről pedig a legpontosabb képet nyilvánvalóan a műszaki gazdasági, agrár- és természettudományi szakembereket tömörítő szervezet, a **Műszak és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (MTESZ)** adhatja. Ezért kerestük fel kérdéseinkkel dr. Tóth Jánost, az MTESZ-főtájkárát.

— Hazánkat nyersanyagzegény orszákként emlegetik — mondja —, ami igaz ugyan, de van egy erőforrás, amelyben rendkívül gazdagok vagyunk: a dolgozók munkaeleje, szellemi kapacitása. Ez olyan népgazdasági tartalék, amelyet eddig csak kis részben használtunk ki. Persze a tartalék összvolumenét, felső határát nehéz lenne meghatározni, de úgy vélem, hogy ez az erőforrás végül is kimeríthetetlen. A pontosság, a szorgalom nem elhanyagolható tényező a gazdaságban, de műszaki szakembereinktől ennél sokkal többet várunk. És nemcsak a műszakiaktól — de az innovációs folyamatban kutatás-fejlesztés-termelés-értékesítés-felhasználás) részt vevő minden szellemi és fizikai munkástól is.

● **Milyen szellemi kapacitást képvisel a műszaki értelmiség? Létszámuk elegendő-e a területek teljesítéséhez?**

— Az 1980-as népszámlálás szerint több mint 360 ezer ún. nem fizikai szakember dolgozott műszaki területen. 120 ezer közülük felső fokú végzettségű. A nyugdíjasokkal együtt e szám körülbelül 140 ezer. Az alkalmazott műszakiak létszáma 240 ezer. Nehéz ítéletet mondani: sok vagy kevés a mérnök hazánkban? Én a nagyobb problémát inkább abban látom, hogy nem használjuk ki kellőképpen műszaki szakembereink felkészültségét és képességét. Nem tudtuk még megteremteni azt a feltételrendszert, amely, ha kell, gazdasági kényszerrel hozza felszínre a szunyvadó tartalékokat. Pedig sok eszköz, és a nemzeti jövedelem évi 3 százaléka áll a szellemi munka területén dolgozók rendelkezésére. De az anyagi és szellemi ráfordításokhoz képest, nemzetközi összehasonlításban is, kevés a nemzeti végtermék.

● **Eszerint a népgazdaság „bemeneti oldalán” jelentősek a szellemi erőforrások, de a „kimeneti oldalon”, ahol a végtermék megjelenik, nem mindig azt kapjuk, amit a hazai és külföldi vevő vár? Akkor a „bemenet” és „kimenet” közti termelőrendszerben van a hiba?**

— Nemrég olvastam egy tanulmányt: több mint 700 tényezőt sorolt fel, amelyek gátolják a szellemi kapacitás eredményesebb hasznosítását. Az MTESZ és tag-egyesületei rendszeresen figyelik, elemzik a — műszaki, gazdasági, társadalmi, pénzügyi, vezetési, szabályozási vagy éppen emberi — tényezőket. Nemcsak elemzünk, javasolunk is. Az MTESZ tag-egyesületeiben dolgozó szakemberek véleménye szerint — többek között — erősíteni kellene a társadalmi termelésben részt vevő egységek kapcsolatrendszerét. Szorosabb együttműködésre van szükség a kutató-fejlesztő, termelő és értékesítő vállalatok között. Mivel kifizető feladatainkat a vártnál is nehezebb külső feltételek között kell megoldani, ezért különösen fontos, hogy eredményesebben alkalmazzuk a kollektív és egyéni érdekeltég meglevő eszközeit. Anyagi forrásainktól függően szükség van a műszaki értelmiség egyes kategóriáiban a keresetek javítására, a

hátrányos megkülönböztetések fokozatos felszámolására. Olvan társadalmi és munkahelyi légkör kialakítása is indokolt, amely jobban kedvez az újat akaró szakembereknek. És gondoljunk utána, milyen pocskolás az, ha mondjuk egy fiatal műszaki alkotómunka helyett műszaki rajzolással, alkalmi munkával egészíti ki jövedelmét? Itt segíthetne a nyilvánosságot formáló sajtó is: jobban be kellene mutatni a jó — de a rossz — eredményt produkálókat is, és azokat a vezetőket, akik a kiemelkedő teljesítményt anyagilag is kiemelkedő mértékben támogatják. De emellett növelni kellene a műszaki értelmiség közgazdasági ismereteit, nyelvtudását is. Sokféle feladat vár hát ránk. És nem is igényel mind „fentről jövő” intézkedést, inkább szemléletváltást és a meglevő lehetőségek hatásosabb alkalmazását. Gyakran panaszkodnak fiatal műszakiak: érdemi munka híján csak lézengenek munkahelyükön. És ezt a vezetőik eltűrik. Előfordul az is, hogy egy versenytárgyalásnál, döntésnél az igazgató a helyettést, a főosztályvezetőt kérdezi meg, nem azt, aki a konkrét témához legjobban ért. Gyakran tapasztaljuk, hogy a külföldi utaztatásnál sem a szakértelmet, hanem a ranglétre dönt. Újítások halnak el nemtörődőséggel, közöny miatt. És mindezekért, úgy hiszem, nem sok vezetőt vontak még nálunk felelősségre. Nem is minden vezető szereti a mindig újat akaró fiatal szakembert. A technikusképzés tíz év előtti megszüntetése kárt okoz a termelés szervezésében. Sorolhatnám tovább, de ebből is látható: a régi szemléletben gyökerező gondokról van szó. Ezeket egyszerre nem lehet feloldani, de a már megtett intézkedések példája nyomán, lépésről lépésre, cselekedetek sorával igen!

● **Gyakran halljuk a kiváltságos „elszívja” a jó szakembereket. Valós-e veszély?**

— Véleményem szerint sok olyan tevékenységi forma van, amely nagyvállalati keretek között gazdaságtalan. Ezért szükségese a kisebb termelőegységek. És szakemberekre ott is szükség van. A kiemelkedő tudású műszaki a népgazdaságnak akkor is hasznot hajt, ha munkáját kiváltságosnál végzi. Nem a kis-és nagyvállalat szembeállítására, hanem együttes fejlesztésére van szükség!

● **Az MTESZ mivel segíti a műszaki értelmiséget megnövekedett feladatainak ellátásában?**

— A szövetség és a tag-egyesületek feladata kettős. Egyrészt a tagok megismertetése a műszaki-tudományos haladás legújabb eredményeivel, másrészt fórum biztosítása a közéleti aktivitásuk számára. A rendelkezésre álló, és a társadalmi munka eszközeivel hasznosítható szellemi erőket elsősorban az energiagazdálkodás, az elektronikai alkatrészgyártás, az élelmiszer-gazdálkodás ipari háttere, a gyógyszeripar fejlesztése, az innováció, az újítások, találmányok hasznosítása, széles körű elterjesztése érdekében kell összpontosítani. Új vonás a szövetség munkájában, hogy az ötlettől a megvalósulásig kíséri végig, segíti a tudományos-műszaki gondolatot, erre mozgósítja a szakembereket. A véleményezésen és javaslattevésen túl önálló kezdeményezések, koncepciók ki-munkálásával járunk hozzá a műszaki-technikai haladás meggyorsításához. A szövetség részt vesz a népgazdaság 2000-ig szóló, és a műszaki-gazdasági értelmiség helyzetének alakulásával foglalkozó egyes részkoncepciók kimunkálásában és véleményezésében. Új és megtisztelő feladatot jelent számunkra a Minisztertanácsnak az a döntése, hogy az MTESZ-t intézményesen bevonják a műszaki-gazdasági döntések előkészítésébe és végrehajtásába.

SZATMÁRI JENŐ ISTVÁN

A papucsos

Csendes felsővárosi ház a templom mellett. Kapuján egyszerű tábla hirdeti: itt lakik és dolgozik Rátkai Sándor papucskészítő mester.

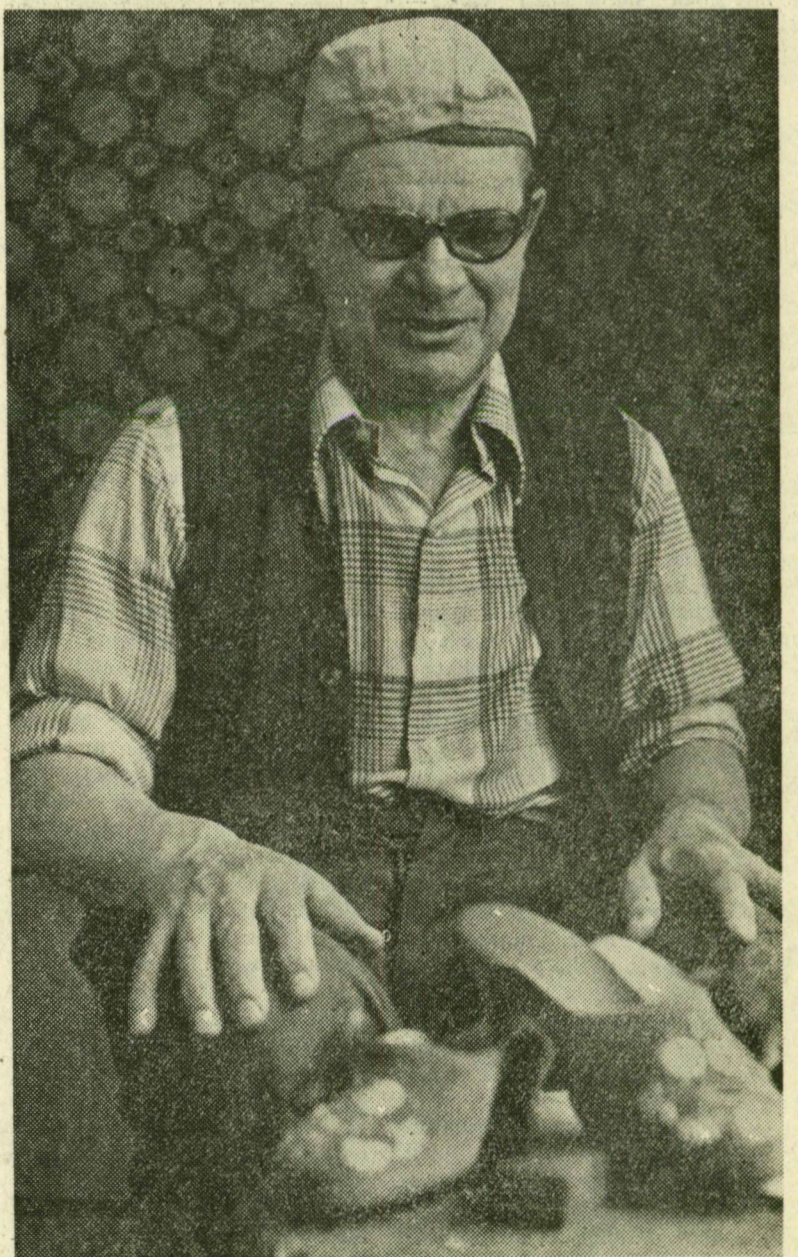
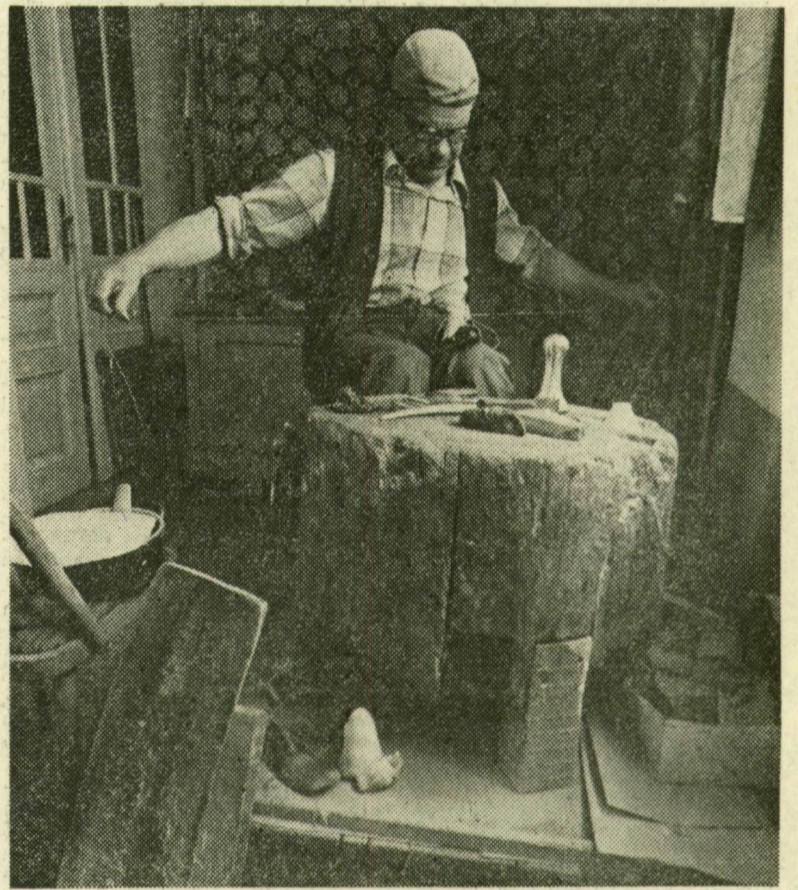
A tágas veranda egyik világos sarka a műhely. A képet tekintélyes méretű tölgyfatuskó uralja. Ez nem is nagy — mondja Sándor bácsi — régebben voltak két-hárommeters tuskók is, Bizonny csak régebben. Ma ő az egyetlen, aki igazi szegedi papucsot készít. Szívesen beszél munkájáról, annak eredetéről, gyökereiről. A papucs maga török eredetű. A XIV—XV. század folyamán honosodott meg hazánkban. Eredetileg teljesen bőrből készült, később kezdtek más anyagokat is használni. Még 50—60 évvel ezelőtt is általánosan hordott utcai lábbeli volt, főleg Tápén, Felsővároson és Alsóváro-

son. Ma már inkább szobai használatra veszik, kivétel több népi táncegyüttes, melyek tagjai előszeretettel rojják a táncot Rátkai mester papucsában. Készítése igen gondos munkát igényel. A felső rész, anyaga hímzett kalapbársóny, melyet bőrre húzva varr a mester a talphoz. A szegedi papucs egyik titka a jó varrás, amit semmiképpen nem szabad ragasztással helyettesíteni. A sarok rászegése után még néhány simító igazító művelet, és rövidesen gyönyörködhetünk is az újonnan elkészült papucsban.

Képeinken a munka néhány érdekesebb pillanatát mutatjuk be.

TAKÁCS GÁBOR

A következő héten, kedden kezdjük A szegedi papucs című ötrészes sorozatunkat. Ez dr. Tápén, Felsővároson és Alsóváro-

Károlyi Amy

Festmény

Egy régi ház, Rozsdaszín vonalak. Ablak mögött sötét ágyak mélyén nagy dunyhák alatt nének alszanak. Álmodnak fánkról, kávésbögréről, álmodnak nyárról, álmodnak térről. Száncsengő csilingel a párnájukon. Föznek. Öltöznek. Lakodalom. Kűszöbbe botlik egy kisgyerek. én voltam? te? vagy a szomszédgyerek? A pókhálókban nevetés tanyáz. Mindenki meghalt. Mindenki él e képen. Múlhatatlan délután. Eső előtt. Eső után.

Bókkon Gábor

Pályaudvar

Kendők alszanak lebegve
Bejönnek pohár sörre vagy
pogácsát rágni
A nyilvános WC csempéj vakító tiszták
Szerelmesek parkban töltött órák után
— mikor magányuk homokba fűródött
üvegszilánk
— átfázott testtel elnehezülnek
A kéményekből fekete hó hull
és nincs két forintod az automatához
125 is elmúlt
Még nem tudjuk: kód miatt
a Názárethi kékis

Birtalan Ferenc

Vándorének

testem nyomát ha megtalárod
kertet végén a fák alatt
sovány batyummal messze járok
viszem a kihűlt álmokat

nem fejtheted meg merre mentem
helyem pihenni lesz-e
űz a hajnal kérlelhetetlen
sovány batyummal messze